

Sygn. akt: I C 32/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2014 r.

Sąd Rejonowy w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Paweł Szponar
Protokolant:	Stażysta Diana Dajnowicz

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2014 r. w Białymstoku na rozprawie

sprawy z powództwa E. K., H. R.

przeciwko Skarbowi Państwa - Drugiemu Urzędowi Skarbowemu w B.

o zapłatę

- zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Drugiego Urzędu Skarbowego w B. na rzecz powodów E. K. i H. R. solidarnie kwotę 6957,88 zł (sześć tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt siedem złotych i osiemdziesiąt osiem groszy) z odsetkami ustawowymi w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 01.11.2013 r. do dnia zapłaty;
- zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 1582 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; w tym kwotę 1234 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

Sygn. akt I C 32/14

UZASADNIENIE

Powodowie E. K. i H. R. wnieśli pozew przeciwko Skarbowi Państwa – Drugiemu Urzędowi Skarbowemu w B., w którym domagali się zasądzenia od pozwanego na ich rzecz solidarnie kwoty 6.957,88 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1.11.2013 r. do dnia zapłaty. Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania pozwu wskazywali, iż łączyła ich z pozwanym umowa nr (...) na wykonywanie usług sprzątania oraz zarządzania mieniem pozwanego. Umowa została zawarta na okres 36 miesięcy od dnia 1.07.2012 r. do dnia 30.06.2015 r., była w owym czasie wielokrotnie aneksowana. Pozwany w dniu 2.09.2013 r. odstąpił od umowy wskazując na istotną zmianę okoliczności powodującą, że dalsze wykonywanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy. Powodowie uznali to oświadczenie za nieuzasadnione oraz nieważne. Zdaniem powodów wskazywany przez pozwanego argument jest gołosłowny, a w rzeczywistości chodzi o interes zamawiającego. Powodowie żądają odszkodowania za utracone korzyści za okres jednego miesiąca od daty uniemożliwienia wykonywania umowy. Powodowie w celu prawidłowego wykonania umowy zawartej z pozwanym zatrudnili 12 osób, nie mogli zakończyć z nimi stosunku pracy w terminie wypowiedzenia umowy przez pozwanego. Powodowie wyrażali gotowość do świadczenia umówionych usług. Argumentacja pozwanego wydaje się być wątpliwa również z powodu zbieżności ogłoszenia o przetargu nieograniczonym z uprzednio zawartą z powodami umową.

Pozwany Skarb Państwa – Drugi Urząd Skarbowy w B. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Argumentując tak zaprezentowane stanowisko pozwany wskazywał, że dalsza realizacja umowy stała się niemożliwa i nie leżała w interesie publicznym z uwagi na brak środków finansowych. Pozwany zaprzeczył jakoby miał świadomość powyższego już w kwietniu 2013 roku. Uprawnienie do odstąpienia od umowy wynika zarówno z jej postanowień, jak też z ustawy prawo zamówień publicznych (Dz.U.2013.907 j.t.). Brak środków finansowych na dalszą realizację zamówienia jest istotną i kluczową zmianą okoliczności. Pozwany w chwili zawarcia umowy nie mógł przewidzieć obniżenia środków finansowych na dalszym etapie realizacji przedmiotu zamówienia. Istotnym jest, że w myśl ww. ustawy powodom nie służy roszczenie odszkodowawcze, a wyłącznie prawo do wynagrodzenia należnego z tytułu wykonania części umowy. Pozwany ma prawo do realizowania nowego zamówienia celem zaspokojenia potrzeb zamawiającego.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 14.03.2012 r. (...) oraz (...)na podstawie przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego zawarł z Drugim Urzędem Skarbowym w B.umowę nr (...)na wykonanie usług sprzątnia (pomieszczeń biurowych i posesji) oraz zarządzania mieniem Drugiego Urzędu Skarbowego w B.. Umowa została zawarta na okres 36 miesięcy od dnia 1.07.2012 r. do dnia 30.06.2015 r. (dowód: k. 16-26).

Aneks nr (...) z dnia 22.01.2013 r. do umowy z dnia 14.03.2012 r. dokonano zmiany adresu Konsorcjum (dowód: k. 27).

W dniu 30.04.2013 r. zawarto aneks nr (...), mocą którego zmniejszono zakres wykonywanych przez Konsorcjum prac wraz ze zmniejszeniem wynagrodzenia ryczałtowego za świadczenie usług (dowód: k. 30-31).

Aneks nr (...) zawartym w dniu 21.06.2013 . zmieniono treść załącznika nr 1A do umowy z dnia 14.03.2012 r. poprzez skreślenie zapisów części B oraz ponowne wskazanie niższej kwoty wynagrodzenia ryczałtowego (dowód: k. 28-29).

Pismem z dnia 2.09.2013 r. Drugi Urząd Skarbowy w B. powołując się na treść § 11 pkt 6 umowy oraz na art. 145 ustawy z dnia 29.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych odstąpił od umowy nr (...) z dnia 14.03.2012 r. na wykonanie usług sprzątnia oraz zarządzania, w terminie 30 dni od podpisania oświadczenia (dowód: k. 32).

(...)oraz (...)pismem z dnia 4.09.2013 r. uznał ww. oświadczenie za nieuzasadnione oraz nieważne, a co za tym idzie za nie wywołujące skutków prawnych (dowód: k. 33-34).

Drugi Urząd Skarbowy w B. w odpowiedzi pismem z dnia 25.09.2013 r. podtrzymał uprzednio zajęte stanowisko w sprawie (dowód: k. 33-35-36).

W dniu 11.10.2013 r. sporządzono protokół zdawczo-odbiorczy, w którym wskazano, iż umowa była realizowana od dnia jej zawarcia do dnia 3.10.2013 r. (dowód: k. 37).

Sąd zważył, co następuje:

Bezsporny w przedmiotowej sprawie był fakt zawarcia pomiędzy stronami w dniu 14.03.2012 r. umowy na wykonanie usług sprzątnia oraz zarządzania na czas określony od dnia 1.07.2012 r. do dnia 30.06.2015 r. Poza sporem pozostawało, iż w dniu 2.09.2013 r. pozwany odstąpił od umowy powołując się na istotną zmianę okoliczności powodującą, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy.

Powodowie występując z żądaniem pozwu stanęli na stanowisku, iż wobec odstąpienia od umowy przez pozwanego przed terminem na który została zawarta, winni otrzymać odszkodowanie z tytułu utraconych korzyści.

Pozwany z kolei podnosił, że dalsza realizacja umowy stała się niemożliwa i nie leżała w interesie publicznym z uwagi na brak środków finansowych. Nadto powodom nie służy roszczenie odszkodowawcze, a wyłącznie prawo do wynagrodzenia należnego z tytułu wykonania części umowy.

Wobec tak zaprezentowanych stanowisk stron należało ustalić czy faktycznie zaistniała w sprawie istotna zmiana okoliczności powodująca zasadność odstąpienia przez pozwanego od umowy zawartej z powodami.

Jak wynika z treści art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 29.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U.2013.907 j.t.), który ma swoje odzwierciedlenie w § 11 ust. 6 umowy łączącej strony, w razie zaistnienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy, zamawiający może odstąpić od umowy w terminie 30 dni od powzięcia wiadomości o tych okolicznościach.

„Istotna zmiana okoliczności” wskazana w art. 145 ust. 1 p.z.p. jest wprawdzie zdarzeniem o mniejszym stopniu intensywności niż „nadzwyczajna zmiana stosunków” wymieniona w art. 357¹ k.c., tym niemniej sformułowanie „istotna” wskazuje na zmianę znaczącą, a jednocześnie będącą następstwem zdarzeń występujących bardzo rzadko, niezwykle, w każdym razie nieobjętą zwykłym ryzykiem kontraktowym, z którym powinni się liczyć kontrahenci. Istotna zmiana okoliczności może mieć swoje źródło w zdarzeniach natury faktycznej (np. odstąpienie przez gminę od umowy budowy szkoły, związane z koniecznością natychmiastowej naprawy szkód popowodziowych), jak i prawnej (np. odstąpienie od umowy, której przedmiot świadczenia przestał być niezbędny z uwagi na zdjęcie obowiązku realizacji określonego zadania). Zmiana okoliczności musi prowadzić do stanu, w którym wykonanie zamówienia nie leży w interesie publicznym. W najbardziej ogólnym ujęciu przyjąć należy, iż chodzi o bezcelowość realizacji zamówienia dla interesu publicznego, którego realizację winien zapewniać zamawiający jako podmiot realizujący zadania publiczne, wynikające z przepisów prawa. Zaistnienie istotnej zmiany okoliczności prowadzącej do stanu, w którym wykonanie nie leży w interesie publicznym nie może być przewidywalne w chwili zawarcia umowy. Świadomość zamawiającego co do istnienia okoliczności powodujących niecelowość wykonywania zamówienia, jak również świadomość nieuchronności zaistnienia takich okoliczności nie dają zamawiającemu uprawnienia do odstąpienia od umowy w trakcie jej realizacji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7.07.2011 r., I ACa 13/11, LEX nr 1120068).

Pozwany odstępując od umowy zawartej z powodami oraz w toku niniejszego postępowania wskazywał na istotną zmianę okoliczności powodującą, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy, w postaci braku środków finansowych na dalszą realizację zamówienia usług sprzątnięcia i zarządzania mieniem. Powyższe potwierdzili świadkowie G. H. (k. 75-76) i Z. M. (k. 76-77), którzy zgodnie zeznawali, że budżet państwa miał problemy od początku 2013 roku z uregulowaniem swoich należności. Ten fakt znany był również powodom (wyjaśnienia powodów, k. 66v-67). Jednakże w ocenie Sądu istotną zmianą okoliczności o której mowa w art. 145 p.z.p. w żadnym wypadku nie jest brak środków finansowych. Wystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie umowy i wykonanie zaciągniętego zobowiązania jest okolicznością, którą strona powinna przewidzieć w chwili zawierania umowy i wpisać ją w tzw. ryzyko kontraktowe. Przyjęcie stanowiska prezentowanego przez pozwanego prowadziłoby do możliwości – jednostronnego rozwiązania umowy w przypadku każdego nieudanego przedsięwzięcia – nie bacząc na straty i konsekwencje strony przeciwnej. Dowolność w wypowiedaniu umowy – zawartej nawet na podstawie przepisów ustawy pzp prowadziłaby do destabilizacji podstawowych zasad kontraktowania i godziłaby w podstawową zasadę prawną – „ umów należy dotrzymywać”. Zdaniem Sądu przykładową istotną zmianą okoliczności w przedmiotowej sprawie mogło być, np. całkowite zniszczenie budynku zamawiającego czy kradzież sprzętu wykonawcy, które powodują, że kontynuacja umowy jest pozbawiona podstaw i bezsensowna. Natomiast do istotnej zmiany okoliczności nie należy kwalifikować zjawiska, które występuje notorycznie, tj. nakazu oszczędzania środków pochodzących z budżetu państwa. Brak

środków finansowych na realizację zadań jednostek budżetowych nie jest okolicznością szczególnie zaskakującą. Taka interpretacja omawianego przepisu może prowadzić do niebezpiecznego precedensu w przyszłości i rozwiązywania jednostronnie umów przez Skarb Państwa w przypadku, gdy zabraknie pieniędzy na ich realizację.

Co prawda w trakcie roku doszło do nowelizacji ustawy budżetowej, co zdarza się niezwykle rzadko i co pociągnęło za sobą zmniejszenie środków finansowych na wydatki między innymi Drugiego Urzędu Skarbowego w B.. Jednakże nie należy tracić z pola widzenia faktu, iż nowelizacja (14.10.2013 r.) ta nastąpiła już po odstąpieniu od umowy przez pozwanego (2.09.2013 r.). Zdaniem Sądu więc- nawet gdyby uznać za pozwanym, że brak środków finansowych spowodowanych nowelizacją ustawy budżetowej jest „okolicznością istotną” to i tak faktyczna zmiana okoliczności, na którą powołuje się pozwany, nastąpiła dopiero po nowelizacji ustawy, a co za tym idzie pozwany odstąpił od umowy jeszcze przed zaistnieniem wskazywanej przez siebie okoliczności.

Na marginesie należy też wskazać, że korzystający z obsługi prawnej Drugi Urząd Skarbowy w B. mógł przewidzieć możliwość pogorszenia sytuacji finansowej placówki. Tymczasem pomimo wieloletniej oszczędnej polityki budżetowej państwa umowę zawarto aż na okres 36 miesięcy nie licząc się z tym, że w tak długim okresie wystąpienie „cięć” w zakresie środków z budżetu państwa jest o wiele bardziej prawdopodobne niż w okresie krótszym (k. 53-60). Po odstąpieniu od umowy z powodami pozwany zatrudnił inne podmioty na podstawie umowy zlecenia celem wykonywania czynności uprzednio należących do konsorcjum powodów. Zdaniem Sądu skoro umowy zlecenia okazały się być bardziej korzystne dla pozwanego, to winien był rozważyć tę kwestię przed zawarciem umowy z powodami i od razu zdecydować się na zawieranie takich umów.

Konkludując zdaniem Sądu odstąpienie przez pozwanego od przedmiotowej umowy nie było uzasadnione, bowiem brak było podstawowej przesłanki wynikającej z treści art. 145 § 1 p.z.p., czyli zaistnienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy. Zatem nie ma zastosowania § 2 ww. przepisu, zgodnie z którym wykonawca może żądać wyłącznie wynagrodzenia należnego z tytułu wykonania części umowy, na który powoływał się pozwany.

Wobec powyższych ustaleń w ocenie Sądu zasadne jest roszczenie o odszkodowanie tytułem utraconych korzyści związanych z odstąpieniem od umowy przez pozwanego. Zgodnie z dyspozycją art. 361 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzone. Warto zwrócić uwagę, że pozwany w toku postępowania nie kwestionował wysokości wynagrodzenia, którego domagali się powodowie, a jedynie zasadność jego wypłaty.

Wobec faktu, iż pisma pełnomocnika powodów z dnia 23.04.2014 r. oraz pełnomocnika pozwanego z dnia 24.04.2014 r. zostały złożone z naruszeniem art. 207 § 7 k.p.c., Sąd nie brał pod uwagę kwestii w nich podniesionych.

Biorąc powyższe pod uwagę, na mocy powołanych przepisów powództwo należało uwzględnić w całości zasądzając na rzecz powodów solidarnie kwotę 6.957,88 zł.

O odsetkach od zasądzonej kwoty orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., zasądzając je zgodnie z żądaniem powodów, tj. od dnia 1.11.2013 r. do dnia zapłaty.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o dyspozycję art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zgodnie z zasadą ponoszenia odpowiedzialności za wynik procesu. Pozwany przegrał sprawę, a więc na nim ciąży obowiązek zwrotu powodowi wszystkich należnych, poniesionych kosztów na które składa się opłata sądowa od pozwu w wysokości 348 zł, oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1.234 zł ustalone zgodnie z ustalone zgodnie z § 6 pkt 4 w zw. z § 2 ust. 1 - 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.), w tym opłata skarbową od udzielonych pełnomocnictw w wysokości

34 zł ustalona na podstawie części IV załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o opłacie skarbowej (Dz.U.2012.1282 j.t.).

Sędzia SR